

Danmarks Naturfredningsforening Hedensted
hedensted@dn.dk

Att.: Formand Martin Fritzner

Natur og Miljø
Hedensted Kommune
naturogmiljo@hedensted.dk

Att.: Vibeke Rahbek

Vandmiljø og Friluftsliv
Ref. DESTH
MST-412-00001
Den 19. marts 2019

Afgørelse i sag om Danmarks Naturfredningsforenings klage over Hedensteds Kommunes afgørelse om godkendelse efter okkerlovens § 3, stk. 2, af udgrøftning på ejendommen Kærvej 58, 7171 Uldum – MST-412-00001 (tidl. SVANA-431-0001).

Miljøstyrelsen har truffet afgørelse efter § 3, stk. 2 i bekendtgørelse om af lov om okker (Okkerloven)¹.

Miljøstyrelsen ophæver Hedensted Kommunes (lovliggørende) godkendelse efter okkerlovens § 3, stk. 2 og hjemviser sagen til fornyet behandling i Hedensted Kommune.

Miljøstyrelsens afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. okkerlovens § 13.

Klagen til Miljø- og Fødevareministeren

Hedensteds Kommunes afgørelse af 11. august 2017 om godkendelse efter okkerlovens § 3, stk. 2, af udgrøftning på ejendommen Kærvejen 58, 7171 Uldum er påklaget til Miljøstyrelsen af Danmarks Naturfredningsforening(DN) den 7. september 2017.

Hedensted Kommunes samtidige afgørelse om at meddele en dispensation fra § 3 beskyttelsen af det berørte engområde efter naturbeskyttelseslovens² § 65 er påklaget til Fødevare- og Miljøklagenævnet af DN og af forpagteren af det areal, som sagen omhandler.

Hedensted Kommune fremsendte den 21. september 2017 DN's klage af 7. september 2017 til Miljøstyrelsen vedlagt sagens aktliste og kommunens kommentarer til klagen.

Sagens oplysninger

Det berørte område

I sagen er der gennemført oprensning og opgravning i en grøft på ejendommen matr.nr. 7e, Uldum By, Uldum, Kærvejen 58, 7171 Uldum. Ejendommen er

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1581 af 10. december 2015 af lov om okker.

² Lovbekendtgørelse af af 2018 af lov om naturbeskyttelse

beliggende i et område, der er klassificeret som okkerklasse 1, stor risiko for okkerudledning (www.arealinfo.dk).

Ejendommens areal er beskyttet som engområde efter Naturbeskyttelseslovens § 3. Arealet er endvidere lokaliseret i Natura 2000 område nr. 77 'Uldum Kær, Tørring og Ølholm Kær', som rummer Habitatområde nr. 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær (DK00BX044) og Fuglebeskyttelsesområde nr. 44 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær (DK00BX044).

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området er næringsrig sø, brundvandet sø, vandløb, tidvis våd eng, hængesæk, rigkær, bæklampret, odder, rørhøg og isflugt. Odder er tillige en streng beskyttet art, jf. habitatbekendtgørelsens §§ 10 og 11, jf. bilag 4.

Det samlede Natura 2000 områdes tilstand og planerne for at forbedre bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der er omfattet af udpegningsgrundlaget, er beskrevet i Natura 2000 planen³ og den kommunale Natura 2000 handleplan for området:

Grøften på ejendommen er ikke i sig selv et målsat overfladevandområde og er dermed ikke omfattet af vandområdeplanen for vanddistrikt Jylland-Fyn. Grøften afvander via et netværk af grøfter til Gudenåen (vandområde nr. 08563)⁴ ca. 600 meter væk. Ingen af grøfterne er målsat i Vandområdeplanen. Vandområde 08563 i Gudenåen er målsat til at opnå god økologisk tilstand⁵, som også er tilstanden i dag (<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=vandrammedirektiv2-2016>).

Gudenåen er i sin helhed målsat og omfattet af vandområdeplanlægningen, og åen gennemløber Natura 2000 område nr. 77 og er en del af udpegningsgrundlaget for området.

Sagsforløb

Hedensted Kommune har oplyst følgende om sagens forløb:

Hedensted Kommune konstaterede den 3. oktober 2016, at der på matr.nr. 7e, Uldum By, Uldum, Kærvejen 58, 7171 Uldum, var foretaget en ca. 210 m. lang opgravning af en grøft på et areal, som er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3 og beliggende i Natura 2000 område nr. 77 'Uldum Kær, Tørring og Ølholm Kær' (Figur 1).

³ Natura 2000 plan. Natura 2000 område nr. 77 Uldum Kær, Tørring og Ølholm Kær. Habitatområde nr. 66 og Fuglebeskyttelsesområde nr. 44.

⁴ Gudenåen er i sin helhed målsat og omfattet af vandområdeplanlægningen, og åen gennemløber Natura 2000 område nr. 77 og er en del af dette.

⁵ Bekendtgørelse nr. 1522 af 15. december 2017 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster

Hedensted Kommune vurderede, at en så omfattende opgravning af en grøft, der ikke er blevet vedligeholdt i mange år, ville medføre dræning af den beskyttede eng og dermed en tilstandsændring, dvs. Hedensted vurderede således, at opgravningen var i strid med beskyttelsen efter naturbeskyttelseslovens § 3

Den 1. november 2016 fremsendte Hedensted Kommune varsel om påbud om reetablering af den ulovligt opgravede grøft ved Kærvejen 58, 7171 Uldum, matr.nr. 6m og 7e, Uldum By, Uldum i partshøring hos den ansvarlige for opgravningen.

Figur 1 Grøn og rød-stiplede linjer viser forløbet af den opgravede grøft. Gul stiplede linje viser placering af skelgrøft, der fortløbende har været vedligeholdt og fungerende. Indrammet med pink, viser anslået vurdering af det påvirkede areal, ca. 0,39 ha. Rød pil angiver hvor dræn fra marken sydvest for grøften, løber i grøften. Figur udarbejdet af Hedensted Kommune.

Hedensted Kommune besøgte området den 4. oktober 2016, den 11. november 2016 og den 18. maj 2017. I forbindelse med besigtigelserne af den opgravede grøft kunne kommunen konstatere okkerudfældninger i den opgravede grøft.

Arealets bruger, som foretog opgravningen, deltog ved Hedensted Kommunes besigtigelse den 11. november 2016. Bruger gjorde gældende, at oprensningen af grøften er sket af hensyn til at opretholde muligheden for at holde arealet lysåbnet og græsset pænt slået, og at dette ikke ville være muligt på grund af høj grundvandsstand - med mindre grøften blev oprenset. Bruger tilkendegav, at det ville være svært at oprense grøften smallere end gjort, da jorden ellers ville skyde sammen, og at vandstanden altid er meget høj, og at det ikke er muligt effektivt at dræne arealet, vandstanden kan højst sænkes en anelse.

Hedensted Kommune valgte at betragte bemærkningerne fra bruger af arealet som en ansøgning om en (lovliggørende) dispensation efter naturbeskyttelsesloven og en godkendelse efter okkerloven.

Den nu påklagede afgørelse

Hedensted Kommune meddelte den 11. august 2017 (lovliggørende) dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 3, og (lovliggørende) godkendelse efter okkerlovens § 3, stk.2 med vilkår om tilretning i fht. opgravet grøft, Kærvejen 58, 7171 Uldum, matr. Nr. 7e, Uldum By, Uldum.

Hedensted Kommune vurderede, at der som udgangspunkt sandsynligvis kunne være blevet givet tilladelse til en mindre oprensning af grøften, men ikke så bredt og dybt, som det her var blevet foretaget. Kommunen har tilkendegivet, at oprensningen af den skrå grøft sandsynligvis ville være blevet løst på en anden måde, der ikke lå så tæt på registreret udpegningsgrundlag, tidvis våd eng.

I afgørelsen om lovliggørende dispensation og godkendelse efter okkerloven er der fastsat vilkår om, at den opgravede grøft skal reduceres ved at trykke kanterne forsigtigt ned, ved at undersiden af en gravemaskine-skovl presses forsigtigt ned på hver side af grøften, således at grøftens bredde og dybde reduceres. Arbejdet skal desuden ske under Hedensted Kommunes opsyn.

I afgørelsen stilles derfor vilkår om en reduktion af den gravede grøft. Reduktionen skal foretages nænsomt for ikke at medføre yderligere skade på arealet og for ikke at frigive yderligere okker.

Der må ikke fyldes fremmed jord i og der må ikke graves yderligere for at undgå yderligere okkerudfældning.

Hedensted Kommune har vurderet, at de stillede vilkår i afgørelsen om lovliggørende dispensation og godkendelse efter okkerloven med en resulterende tilpasning af opgravningen af grøften vil svare til, hvad der kunne være givet tilladelse til, hvis der var blevet søgt inden.

Den gravede grøft passerer tæt forbi et område der rummer tidvis våd eng, udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 66 hvori grøft med tilstødende arealer er beliggende.

På grund af vilkår om reduktion af den oprensede/opgravede grøft har Hedensted Kommune derfor vurderet, at grøften ikke vil have indflydelse på det nærliggende område med udpegningsgrundlag for Natura 2000 området, tidvis våd eng.

Med de stillede vilkår har Hedensted Kommune vurderet, at projektet ikke vil forringe levevilkårene for dyre- og planterater omfattet af Habitatdirektivet. Detaljeret kendskab til de enkelte arters forekomst i området haves dog ikke.

Hedensted Kommune vurderer, at når grøften delvist trykkes sammen og arbejdet gøres på de givne vilkår i dispensationen, så vil oprensningen fremover ikke vil give væsentlige okkergener i vandløbene og kan godkendes efter okkerlovens § 3.

Der er stillet vilkår om, at der ikke må foretages yderligere jordarbejde, ud over det tiltag der skal reducere grøften og grøftens drænende effekt mindskes. Hedensted Kommune har i den lovliggørende dispensation og godkendelse angivet, at der ikke vil ske yderligere udfældning af okker.

Klageren, DN, gør gældende, at:

- der efter foreningens opfattelse er tale om en ulovligt opgravet, uddybet og over udbredt drænkanaal tværs gennem beskyttet eng i Natura 2000 området Uldum Kær. En opgravning som tilmed giver meget stor og faktisk konstateret okkerforurening,
- for at opfylde EU forpligtigelser skal alle projekter, såsom dræning, i et Natura 2000 område konsekvensvurderes. Og kun hvis det synes hævet over videnskabelig tvivl, at det påtænkte projekt ikke vil skade udpegningsgrundlag eller integriteten af området, kan man tillade projektet,
- på formentlig alle tre besigtigelser af området er konstateret væsentlig okkerforurening få hundrede meter fra Gudenåen,
- okkerforureningen næppe kan siges at gavne udpegningsgrundlaget som "1096 bæklampret", "1355 odder" eller "3260 vandløb med vandplanter".
- Okkerforureningen bør stoppes ved opfyldning af den opgravede grøft.

Kommunens supplerende bemærkninger

I forbindelse med fremsendelse af klagen til Miljøstyrelsen den 21. september 2017 bemærker Hedensted Kommune i notat af 20. september 2017, at i afgørelsen er konklusionen vedr. okker ikke tydelig. Konklusionen, på baggrund af vurderingen er, at der ikke kræves et okkerrensingsanlæg.

Supplerende oplysninger under klagesagens behandling

Miljøstyrelsen har den 21. december 2017 anmodet Hedensted Kommune om en række supplerende oplysninger for sagens behandling:

”Anmodning om supplerende oplysninger m.v.

Efter gennemgang af sagens akter anmoder Miljøstyrelsen hermed Natur og Miljø, Hedensted Kommune, om at uddybe kommunens kommentarer til klagen over afgørelsen efter okkerlovens § 3, stk. 2. Kommunen bedes i denne sammenhæng særligt gøre rede for følgende:

1) Hvorledes er der ansøgt om en godkendelse efter okkerlovens § 3, stk. 2 – og hvilke oplysninger er der tilvejebragt i den sammenhæng?

Aktlisten indeholder ikke oplysninger om en ansøgning om en (lovliggørende) godkendelse og dermed heller ikke en oversigt over de oplysninger, som ansøger efter bekendtgørelse om godkendelse til udgrøftning og dræning samt støtte til bekæmpelse af okkergener⁶ skal vedlægge sin ansøgning:

- 1) oplysninger om ejendommens og drænarealets beliggenhed, matr.nr. og størrelse,
- 2) kortmateriale, der viser det areal, hvor grundvandsstanden påvirkes, samt placering af eventuelt projekteret drænudløb,
- 3) en vurdering foretaget på baggrund af fornødne undersøgelser af jordbund og grundvand af, i hvilket omfang udgrøftningen eller dræningen vil medføre okkerbelastning i vandløb m.v.,
- 4) oplysning om arealets dræntilstand, herunder om arealet tidligere har været udgrøftet eller drænet,
- 5) oplysning om, hvorvidt arealet er vedvarende græsareal, der ikke inden for de sidste 10 år forud for ansøgningens indgivelse har været omlagt,
- 6) forventet tidspunkt for dræningsarbejdets påbegyndelse og afslutning, og
- 7) oplysning om forhold, der har særlig betydning for vurdering af ansøgningen, herunder om der findes registreret dambrug indenfor en afstand af 6 km nedstrøms udløbet fra den påtænkte udgrøftning eller dræning.

2) Hvorledes er vurderingerne efter henholdsvis lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)⁷ og efter bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter⁸ gennemført og begrundet?

Det følger af § 16 i lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), at

”Et projekt omfattet af bilag 2 må ikke påbegyndes, før myndigheden, jf. § 17, skriftligt har meddelt bygherren, at projektet ikke antages at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. § 21.”

Bilag 2, pkt. 1, litra c omfatter ”Vandforvaltningsprojekter inden for landbruget, herunder vandings- og dræningsprojekter.”

Det følger videre af § 7, stk. 9, jf. § 6 og § 10 i bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, at der forud for godkendelse efter okkerlovens §§ 2-3 til udgrøftning og dræning inden for jordbrugserhvervet, skal gennemføres en vurdering af om en sådan godkendelse i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt og en vurdering af, om det ansøgte kan

⁶ Bekendtgørelse nr. 877 af 27. juni 2016 om godkendelse af udgrøftning og dræning samt støtte til bekæmpelse af okkergener, bekendtgørelsens § 2, jf. § 1, stk. 2

⁷ Lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter, jf. lovbekendtgørelse nr. 448 af 10. maj 2017.

⁸ Bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

- 1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a), eller
- 2) ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier.

Som nævnt ovenfor indeholder sagens aktliste ikke oplysninger om en ansøgning om (en lovliggørende) godkendelse efter okkerlovens § 2, ligesom Miljøstyrelsen heller ikke umiddelbart har kunnet finde oplysninger i sagen eller de fremsendte dokumenter om indholdet af disse vurderinger og deres betydning i forhold til den særskilte afgørelse efter okkerloven.

3) I hvilket omfang er der etableret nye blivende drørør?

Det er i Hedensted Kommunes notat af 1. november 2016 fra en tidlig besigtigelse noteret, at der blev registreret et nyetableret drørør. Et foto, der afbilder bl.a. et rør, er også vedlagt. Miljøstyrelsen har ikke umiddelbart kunnet finde en redegørelse for i hvilket omfang, der i forbindelse med udgrøftning er blevet etableret nye drørør henholdsvis erstattet eksisterende rør i sagen. ”

Hedensted Kommune fremsendte den 29. maj 2018 supplerende oplysninger i sagen til Miljøstyrelsen.

Af de supplerende oplysninger fremgår det bl.a.:

- Hele matriklen nr. 7e, Uldum By, Uldum, Kærvejen 58, 7171 Uldum er 2,52 ha.
- Kommunen har ikke konkret kendskab til, hvor stort et areal den opgravede grøft dræner, men estimerer at ca. 10 meter på hver siden af grøften vil kunne blive påvirket. Der, hvor grøften skråner ind mod skelgrøften, smaller det påvirkede areal ind, da påvirkningen fra skelgrøften allerede er til stede her. Det dræningspåvirkede areal estimeres at være ca. 0,39 ha.
- Da er tale om en lovliggørelsessag, er der ikke foretaget forundersøgelser af jordbund og grundvand (indgrebet var foretaget, da kommunen kom derud). Hedensted Kommune har ved tilsyn konstateret, at den foretagne opgravning af grøften har medført okkerudfældninger i denne.
- For den del af grøften, der ligger parallelt med skelgrøften, kan der på luftfotos gennem tiden erkendes en grøftelignende struktur, da vegetationen her har en anden farve end den omgivende vegetation. Men grøften har ikke været vedligeholdt.
- Siden 1992 er det kun på luftfoto fra 2004, der ses at den nordvestlige del af grøftestrækningen, der går parallelt med skelgrøften, har været oprenset. Før det, var det i 1990 at, grøften fremstår som vedligeholdt.
- Den del, af den nyopgravede grøft, der fører fra den parallelle grøft, skrår over mod skelgrøften, ser der ikke ud til at have været forbindelse ud til skelgrøften siden før 2004. På flere luftfotos fra de senere år, kan det ikke erkendes, at der har været en grøft her. På baggrund af ovenstående

- vurderes at grøften har haft ingen eller kun en ringe dræningseffekt på det omgivende areal i minimum de sidste 12 år.
- Området, hvori den opgravede grøft ligger, dvs. fra ca. 10 m sydvest herfor og til skelgrøften nordøst for, er § 3-beskyttet. Ud fra luftfotos vurderes, at arealet ikke har været omlagt, men kun haft høslet.
- Hedensted kommune vurderer, at der er tale om en udskiftning af eksisterende rør (som løber til den opgravede grøft fra vest, se Figur 1). Dog med den tilføjelse at røret tidligere har gået vest om ejendommen og nu går øst om ejendommen. Det ender i den samme grøft, men man undgår, at indkørslen til gården trykker røret.

Hedensted Kommune har den 17.maj 2018 truffet afgørelse om, at projektet ikke kræver VVM-tilladelse.

I supplerende oplysninger af 29. maj 2018 oplyser Hedensted Kommune følgende i forhold til afgørelse af 17. maj 2018 om at der ikke kræves en VVM tilladelse:

Hedensted Kommune har ikke registreret bilag IV arter i området, hvor grøften er gravet/oprenset. Ejendommen er beliggende indenfor udbredelsesområdet for bilag IV arter som odder, markfirben, spidssnudet frø, stor vandsalamander, langøret flagermus, sydflagermus, frynseflagermus og vandflagermus.

Hedensted Kommune har i afgørelsen af 11. august 2017 vurderet, at med de stillede vilkår om at reducere grøften vil projektet ikke forringe levevilkårene for dyre- og planterarter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV. Planterarterne på bilag IV er ikke fundet på arealet og er ikke sandsynlige i området og vurderes således ikke at kunne påvirkes af projektet.

Hedensted Kommune har på anmodning fra Miljøstyrelsen endvidere indsendt yderligere oplysning i sagen den 26. september 2018. De supplerende oplysninger er billedokumentation for og en beskrivelse af den aktuelle tilstand i den oprensede grøft.

Af Hedensted Kommunes notat fremgår det, at:

- Grøften på matr.nr. 7e, Uldum By, Uldum, Kærvejen 58, 7171 Uldum, er vokset noget til. Der er dog stadig frit vand, der ikke umiddelbart ser ud til at løbe, på besigtigelsestidspunktet.
- På besigtigelsen er der taget en række billeder af den observerede okkerpåvirkning, både i form af orangebrune plamager i vandet og i form af olielignende film på vandoverfladen, som er jernudfældninger.
- Der var enkelte steder på strækningen, hvor der ikke umiddelbart kunne observeres okker, men i langt hovedparten af strækningen sås okker.
- Femogtyve meter mod nordøst og parallelt med den nygravede grøft, ligger en grøft i skel mellem matr.nr. 7e og 31g, Uldum By, Uldum. Her sås

ligeledes massive okkerudfældninger. Skelgrøften har været der i mange år og er regelmæssigt blevet oprenset.

Miljøstyrelsens bemærkninger og afgørelse

Det følger af okkerlovens § 1, at udgrøftning og dræning indenfor jordbrugserhvervet indenfor afgrænsede områder, der fastsættes af miljø- og fødevarerministeren, ikke må påbegyndes uden godkendelse efter okkerlovens § 3.

Ved udgrøftning og dræning forstås enhver aktivitet herunder ændring, vedligeholdelse og reparation, hvorved grundvandsstanden sænkes i de i stk. 1 nævnte områder¹.

Det følger af kapitel 2 i bekendtgørelsen om godkendelse til udgrøftning og dræning samt støtte til bekæmpelse af okkergener, at ansøger skal tilvejebringe en række oplysninger:

- 1) oplysninger om ejendommens og drænarealets beliggenhed, matr.nr. og størrelse,
- 2) kortmateriale, der viser det areal, hvor grundvandsstanden påvirkes, samt placering af projekteret drænudløb,
- 3) en vurdering foretaget på baggrund af fornødne undersøgelser af jordbund og grundvand af, i hvilket omfang udgrøftningen eller dræningen vil medføre okkerbelastning i vandløb m.v.,
- 4) oplysning om arealets dræntilstand, herunder om arealet tidligere har været udgrøftet eller drænet,
- 5) oplysning om, hvorvidt arealet er vedvarende græsareal, der ikke inden for de sidste 10 år forud for ansøgningens indgivelse har været omlagt,
- 6) forventet tidspunkt for dræningsarbejdets påbegyndelse og afslutning, og
- 7) oplysning om forhold, der har særlig betydning for vurdering af ansøgningen, herunder om der findes registreret dambrug indenfor en afstand af 6 km nedstrøms udløbet fra den påtænkte udgrøftning eller dræning.

I Bekendtgørelse om godkendelse til udgrøftning og dræning samt støtte til bekæmpelse af okkergener fremgår det, af § 2 stk. 3, at en ansøgning om godkendelse til udgrøftning og dræning skal vurderes på baggrund af fornødne undersøgelser af jordbund og grundvand så omfanget af en eventuel okkerudvaskning vil medføre belastning i vandløb m.v.⁹.

Af §3, stk. fremgår endvidere, at Kommunalbestyrelsen skal ved sin vurdering af mulige okkergener tage hensyn til samtlige berørte interesser ved vandområdet samt sikre, at projektet er foreneligt med recipientkvalitetsmålsætningen for det pågældende vandområde. For ikke målsatte vandområder skal kommunalbestyrelsen endvidere sikre, at projektet ikke medfører en sådan forøget okkerbelastning, at opretholdelsen af det eksisterende naturlige plante- og dyreliv forhindres⁹.

Det er en forudsætning for meddelelse af godkendelse til udgrøftning eller dræning, at det er vurderet, om det er nødvendigt at gennemføre en vurdering af

⁹ Bekendtgørelse nr. 877 af 27. juni 2016 om godkendelse til udgrøftning og dræning samt støtte til bekæmpelse af okkergener

konsekvenserne for miljøet efter miljøvurderingsloven og for Natura 2000 områder og visse arter efter habitatbekendtgørelsen, at disse konsekvensvurderinger - om nødvendige - er gennemført og viser, at projektet – hverken i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter - ikke vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet.

Miljøstyrelsens vurdering af sagen

Udgrøftningen er gennemført i et område, der ligger mellem Tørring og Åle, hvor Gudenåen løber gennem et meget stort lavbundsområde bestående af vidtstrakte tilvoksningsmoser, rørskove og ferske enge. Der findes eng- og kærømråder med en artsrig flora, herunder stararter og orkideer karakteristiske for rigkær. Følgende lysåbne habitatnaturtyper er fundet i området: hængesæk, tidvis våd eng samt rigkær.

Af historiske kort (lave og høje målebordsblade) dækkende perioden fra ca. 1842-1971 ses, at store dele af de kær, der tilsammen danner Natura 2000 området har gennemgået en relativt omfattende udgrøftning. Der har desuden været en omfattende tørvegravning i området.

Større dele af området er udlagt til enge, som må antages i perioder at have været så tørre, at de har kunnet afgræsses eller slås.

På matrikel nr. 7e, Uldum By, Uldum, Kærvejen 58, 7171 Uldum ses der af de høje- og lave målebordsblade, at der historisk har været to grøfter på matriklen:

En grøft som danner skel mellem matrikel nr. 7e og 31g, Uldum By, Uldum og som har kunnet erkendes på tilgængelige luftfoto siden 1945. Hedensted Kommune oplyser, at denne grøft har været kontinuerligt oprenset.

En grøft øst for den ulovligt oprensede grøft som ikke kan ses på luftfoto og derfor må antages at være lagt i rør eller nedlagt i forbindelse med dyrkning af arealet.

Grøften afvander via et netværk af grøfter til Gudenåen (vandområde nr. 08563) ca. 600 meter væk. Ingen af grøfterne er målsat i Vandområdeplanen. Vandområde 08563 er målsat til at opnå god økologisk tilstand som også er tilstanden i dag¹⁰

For den oprensede grøft ses, at på luftfoto fra 2004, har den nordvestlige del af grøftestrækningen, der går parallelt med skelgrøften været oprenset. Den del, af den nyopgravede grøft, der fører fra den parallelle grøft, skråt over mod skelgrøften, ser der ikke ud til at have været forbindelse ud til skelgrøften siden før 2004. På luftfotos fra perioden 2008-2016 kan grøften kun erkendes ved en plantevækst langs siderne.

¹⁰ Bekendtgørelse nr. 1522 af 15. december 2017 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster

Samlet set fremstår store dele af det samlede kærområde, herunder matrikel nr. 7e, Uldum By, Uldum som et landområde, hvor landbrugsmæssig drift blev muliggjort af afvandingstekniske foranstaltninger som udgrøftning og dræning.

Med beliggenheden i et område med stor risiko for okkerudledning (klasse I) må det antages, at den historiske grøftning i området i nogen grad kan have medført udvaskning af okker. Hedensted Kommunes har i forbindelse med de foretagne besigtigelser observeret massive okkerudfældninger i den kontinuerligt vedligeholdte skelgrøft mellem matrikel nr. 7e og 31g, Uldum By, Uldum.

Af Natura 2000 planen for området fremgår det, at det er nødvendigt med pleje af arealerne for at sikre de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget for området¹¹.

Miljøstyrelsen vurderer, at der på matrikel nr. 7e, Uldum By, Uldum historisk har været omdrift med grøftning/dræning og, at der på baggrund af dette i et vist omfang kan være sket okkerudvaskning.

Den nu oprensede grøft er efter Hedensted Kommunes vurdering oprenset til et bredere og dybere niveau, end der ville kunne tillades ved en ansøgning. Det kan ikke godtgøres til hvilket niveau grøften på matrikel nr. 7e, Uldum By, Uldum historisk har været vedligeholdt til og derfor kan det ikke vurderes i hvilken grad okkerudvaskningen er øget.

I bekendtgørelse om godkendelse til udgrøftning og dræning samt støtte til bekæmpelse af okkergener fremgår det af § 2 stk. 3, at en ansøgning om godkendelse til udgrøftning og dræning skal vurderes på baggrund af fornødne undersøgelser af jordbund og grundvand så omfanget af en eventuel okkerudvaskning vil medføre belastning i vandløb m.v.¹².

I nærværende sag er der ikke foretaget nogen undersøgelser af jordbund og grundvand. Der er heller ikke vurderinger af i hvilket område, grundvandsstanden vil blive påvirket med hvor meget, eller af omfanget af påvirkningen af grøfter og vandløb. Der er heller ingen vurderinger af, hvad en yderligere okkerforurening vil betyde i lyset af den eventuelt allerede eksisterende okkerbelastning fra skelgrøften og hvad det i øvrigt betyder for grøfter, vandløb og arter i området.

De foretagne observationer af okkerudvaskningen bygger udelukkende på Hedensted Kommunes visuelle observationer, og der er ikke oplyst nogen konkrete tal for en eventuel okkerbelastning.

Der er ikke foretaget nogen vurdering af, hvorvidt omlægningen af et drænrør har haft nogen betydning for en eventuel udvaskning af okker. Miljøstyrelsen

¹¹ Natura 2000 Basisanalyse 2016-2021 (Revideret). Natura 2000 område nr. 77 Uldum Kær, Tørring og Ølholm Kær. Habitatområde nr. 66 og Fuglebeskyttelsesområde nr. 44

¹² Bekendtgørelse nr. 877 af 27. juni 2016 om godkendelse til udgrøftning og dræning samt støtte til bekæmpelse af okkergener

bemærker, at der i princippet er sket en regulering af vandløbet (drænet), da forløbet er anderledes end tidligere.

Miljøstyrelsen finder på den baggrund, at sagen i sin helhed er utilstrækkeligt oplyst, og at afgørelsen derfor har en retlig mangel. Styrelsen vurderer, at denne mangel er væsentlig, da de manglende oplysninger og vurderinger indebærer, at der ikke er tilvejebragt nogen sikkerhed for, at udgrøftningen ikke vil påvirke Natura 2000 området væsentligt.

Miljøstyrelsen vurderer i den sammenhæng, at der særligt er utilstrækkelig dokumentation både for tidligere okkerbelastning, for omfanget af merudledning af okker, dimensioner af grøften før opgravning og for effekten af det fastsatte vilkår om reducere af den opgravede grøfts bredde og dybde, således at det ikke er muligt på det foreliggende grundlag at fastslå, at der ikke vil være en yderligere okkerbelastning af vandløbet og arter/naturtyper på udpegningsgrundlaget for det berørte Natura 2000 område.

Høring

Nærværende afgørelse har i udkast været i høring hos de involverede parter fra den 21. januar til den 8. februar 2019. Da ejendommen Kærvejen 58, 7171 Uldum har skiftet ejer under behandling af sagen, så har udkast til afgørelse været i høring hos den nye ejer i perioden fra den 23. januar til den 13. februar 2019.

Der er modtaget høringssvar fra Hedensted Kommune den 1. februar 2019.

Hedensted Kommune bemærker følgende:

Hedensted Kommune tager 'udkast til Afgørelse i sag om Danmarks Naturfredningsforenings klage over Hedensteds Kommunes afgørelse om godkendelse efter okkerlovens § 3, stk. 2, af udgrøftning på ejendommen Kærvej 58, 7171 Uldum – MST-412-00001 (tidl. SVANA-431-0001).' til efterretning.

Vi ønsker dog at tilføje følgende:

Som det fremgår af Kommunens svar på Miljøstyrelsens supplerende spørgsmål, er Kommunens vurderinger i forhold til afgørelse efter okkerloven, foretaget på baggrund af observationer i grøften, samt det forhold at der er tale om en lovliggørende afgørelse. Fordi opgravningen af grøften allerede var gennemført, er oplysninger opnået ved simpelthen af konstatere forholdene på arealet.

Det er ikke beskrevet, men den bagvedliggende grund til, at kommunen ikke har anmodet om jordbundsprøver mv. er, at vi har vurderet at det ville være uproportionalt set i lyset af, at området mange steder løbende udvasker okker, når vandstands niveauet i kæret fluktuere løbende hen over året. Det er således indirekte vurderet, at – med de stillede vilkår – vil en ændring i okkerudledningen have ringe betydning i forhold til allerede eksisterende okkerbelastning fra skelgrøften og andre eksisterende grøfter og dermed ligeledes have ringe betydning for grøfter, vandløb og arter i området. Det er korrekt at vurderingen er foretaget uden konkrete tal for okker, grundvandstand mv.

I udkast til afgørelse fremgår, at "Miljøstyrelsen vurderer, at der er utilstrækkelig dokumentation, både for okker og for dimensioner af grøften før opgravning, til at det fastsatte vilkår om reducere af den opgravede grøfts bredde og dybde, er tilstrækkelig til at fastslå, at der ikke vil være en yderligere okkerbelastning af vandløb m.v. samt arter/naturtyper på udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området."

I det der ingen mulighed er, for at dokumentere dimensioner af grøften før opgravningen, ønsker Hedensted kommune oplyst, hvorvidt der reelt er mulighed for at søge om retlig lovliggørelse efter okkerloven. I forbindelse med en eventuel hjemvisning til fornyet sagsbehandling, vil det være god skik at oplyse ansøger om de reelle muligheder for lovliggørelse.

Miljøstyrelsens bemærkninger til høringssvaret

I forhold til dokumentation er det Miljøstyrelsens opfattelse, at der ved udtagning af jordprøver i det relativt begrænsede opland til den oprensede grøft ville være muligt at udarbejde en vurdering af risikoen for og det skønnede omfang af evt. yderligere udvaskning af okker, både ved den skete sænkning af grundvandsstanden, og ved en tilretning af grøften, der svarer til de vilkår, der blev fastsat i Hedensted Kommunes afgørelse af 11. august 2017 hhv. en fuld genopretning af grøften, som den så ud før opgravning. Der vil efter Miljøstyrelsens vurdering være mulighed for at søge om retlig lovliggørelse efter okkerloven, hvis en sådan dokumentation viser, at der ikke er risiko for yderligere udvaskning af okker end i situationen før oprensning af grøften, og dermed ikke risiko for negativ påvirkning af Natura 2000 område nr. 77 'Uldum Kær, Tørring og Ølholm Kær', som rummer Habitatområde nr. 66 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær (DK00BX044) og Fuglebeskyttelsesområde nr. 44 Uldum Kær, Tørring Kær og Ølholm Kær (DK00BX044).

Afgørelse

Miljøstyrelsen ophæver Hedensted Kommunes lovliggørende godkendelse med vilkår om reducere af den oprensede grøfts dybde og bredde efter okkerlovens § 3, stk. 2 på matrikel nr. 7e, Uldum By, Uldum og hjemviser sagen til fornyet behandling i Hedensted Kommune.

Denne afgørelse ikke tager stilling til forhold reguleret efter anden lovgivning.

Med venlig hilsen

Dennis Søndergård Thomsen
+ 45 51 5 204 99
desth@mst.dk

Kopi af afgørelse sendt til:

Simon Mølgaard Schmidt, Kærvejen 58, 7171 Uldum

Jens Peter Jensen Brolund, Langagervej 2, 7171 Uldum

Miljø- og Fødevareklagenævnet, nmkn@naevneneshus.dk